

Αθηναΐδα - Ευδοκία (408 - 450)

της Σ. Ροδοπούλου

Συνέχεια

Τελικά η κόρη της Ευδοξία, μαζί με τον πάπα Λέοντα το μεγάλο, την έπεισαν να γυρίσει στην ορθοδοξία. Ήταν μια μεγάλη βασίλισσα και δε θέλησε να τεντώσει περισσότερο το σχοινί. Για την ενότητα της αυτοκρατορίας, που τόσο κούραστηκε, για το μεγαλείο της και για την αγάπη της κόρης της, απαρνήθηκε το μονοφυσιστικό, που τόσο διχασμό έφερε. Κέρδισε βέβαια κι ο πάπας Λέοντας. Από την εποχή αυτή δημιουργήθηκε η απαίτηση να έχει το προβάδισμα στα θέματα της εκκλησίας. Του τό 'δωσαν η Πουλχερία και ο θεοδόσιος μ' αντάλλαγμα, να τους βοηθήσει στην καταπολέμηση της αίρεσης του Νεστορίου.

Το 450 μ.Χ. πέθανε ο βασιλιάς. Η Αθηναΐδα- Ευδοκία δε θέλησε να γυρίσει στην Κων/πολη. Η ψυχή της ήταν φορτωμένη αγανάκτηση, για τις σκευωρίες των ευνούχων. Όλες οι προσευχές και οι διδασκαλίες οι χριστιανικές δεν μπόρεσαν ν' αμβλύνουν την πίκρα της.

Η Πουλχερία παντρεύτηκε το στρατηγό Μαρκιανό και η πρώτη της δουλειά ήταν να τιμωρήσει το Χρυσάφιο. Τον παρέδωσε σ' έναν απ' τους εχθρούς του, που τον σκότωσε.

Η Ευδοκία ζούσε φτωχά και στην αφάνεια. Όποιος την έβλεπε και δεν ήξερε ποιά γυναίκα είχε μπροστά του, δύσκολα θα πίστευε, πως αυτή ήταν κάποτε μια λαμπρή βασίλισσα, κορφή της αυτοκρατορίας. Από το 444 μ.Χ. της είχε μειωθεί η χορηγία και ως το θάνατό της, της κόπηκε εντελώς. Πέρασε την υπόλοιπη ζωή της γράφοντας και κάνοντας αγαθοεργίες. Πέθανε το 460 μ.Χ. Την έθαψαν στο ναό του Αγίου Στεφάνου. Τα Ιεροσόλυμα ευγνωμονώντας την, την αποκάλεσαν «Νέα Ελένη».

Εκτός από την έντονη πολιτική της δράσης είχε και πολύ αξιόλογη λογοτεχνική. Υπήρξε για τον Ε' αιώνα μια σπουδαία ποιήτρια. Η ποίησή της είχε θρησκευτικό περιεχόμενο. Την επαινούν πολύ οι μετα-

γενέστεροι Βυζαντινοί συγγραφείς Σωκράτης, Ζωγράφος, Ευάγγριος κι ο πατριάρχης Φώτιος που έγραφε: «Όπερ ότι και γυναικός και βασιλείας τρυφούσης και ούτω καλόν άξιο θαυμάσαι». Δεν ήταν βέβαια πάντα δημιουργική και πρωτότυπη στις εμπνεύσεις της, αλλά πιστή στις ποιητικές συνήθειες της εποχής της. Ως πρότυπο είχε τον Όμηρο. Χρησιμοποιούσε τη γλώσσα του και το εξάμετρο. Μετέφρασε σ' εξάμετρο την οκτάτευχο του Μωυσή. Με όμοιο τρόπο μετάφρασε επίσης απ' την Παλιά Διαθήκη τα βιβλία του Ιησού του Ναυή, των Κριτών, της Ρουθ και τις προφητείες του Ζαχαρία και του Δανιήλ. Σύνθεσε τα Ομηρόκεντρα, όπου διηγείται τη ζωή του Χριστού με ομηρικούς στίχους έξυπνα συναρμολογημένους. Το μόνο έργο της που σώθηκε είναι μερικά αποσπάσματα απ' το ποιήμα της τρεις ωδές: «Περί Αγίου Κυπριανού και Αγίας Ιουστίνας». Η σύνθεση αυτή έχει ως υπόθεση, μια περίεργη χριστιανική παράδοση, που ήταν μίγμα εξιστορήσεων ερωτικών και άλλων περιπετειών, μαγείας και χριστιανικής πίστης. Είναι ένα έπος, που θυμίζει Δάντη και Μίλτωνα. Για τον Ε' αιώνα θεωρείται μια αποκάλυψη. Όλος ο θρησκευτικός πόνος της Ευδοκίας ζει, μέσα στην ποίηση του Κυπριανού. Δείχνει πλατιά την ευαισθησία της, την ανοιχτή, σε ό,τι αξίζει στον Όμηρο και στον Αισχύλο, μα, και σ' όλους τους θρύλους της εποχής της, που εκφράζουν τη νοσταλγία της ομαδικής ψυχής. Να μερικοί στίχοι της:

«Όσοι πονάτε για του πολυμνημένου Χριστού τη μυστική πίστη, κοιτάξτε τα πλούσια δάκρυά μου, για να μάθετε, γιατί είναι τόσοσ ο καημός μου, και ξέρω καλά πως θα καταλάβετε, επειδή λέω την αλήθεια».

Η ακτινοβολία της Αθηναΐδας-Ευδοκίας υπήρξε μεγάλη στην εποχή της.

Σπάνιες φορές γυναίκες με τόσο εξαιρετικά προσόντα κατόρθωσαν να φτάσουν ψηλά με την αξία τους. Για κείνη την περίοδο παρ' όλη την χριστιανική διδασκαλία, οι γυναίκες, ποτέ δεν αξιώθηκαν ν' αποκτήσουν την ισότητα που διακήρυξε ο Χριστός. Αυτό το βλέπουμε και στο λόγια του Πατριάρχη Φώτιου, όταν κάνει αξιολόγηση του έργου της. «Όπερ ότι και γυναικός και βασιλείας τρυφούσης και ούτε καλόν άξιο θαυμάσαι». Αυτό, το «όπερ ότι και γυναικός» δείχνει, πως ήταν κάτι το περίεργο, που ξέφευγε απ' τα καθιερωμένα, μια γυναίκα, να διαθέτει τόσο και τέτοια πνευματικότητα και τόσες σπουδαίες ικανότητες. Μένει κατάπληκτος ο πατριάρχης. Γυναίκες τέτοιες, έπρεπε ν' αγαπηθούν εκείνη την εποχή απ' έναν άντρα, για να μπορέσουν ν' ανθοβολήσουν και να δείξουν την αξία τους λεύτερα. Είτε αυτός άντρας ήταν ένας φωτισμένος πατέρας είτε ένας ερωτευμένος σύζυγος. Έτσι τυχερές υπήρξαν τότε η Υπατία και διπλά η Αθηναΐδα. Και η δυνατή Πουλχερία τελικά αναγκάστηκε να παντρευτεί το Μαρκιανό για ν' αντιμετωπίσει το Χρυσάφιο και την αντροκρατούμενη αυτοκρατορία της.

Ως το θάνατό της διαμαρτυρόταν για την άδικη κατηγορία της απιστίας της, προς το θεοδόσιο. Ποτέ δεν απίστησε και ήταν πάντα αφοσιωμένη σ' αυτόν. Υπήρξε θαυμάσια σύζυγος και μητέρα. Την έπνιγε τ' άδικο και το δίκιο της δεν τό 'βρε ποτέ απ' τους χαμερπείς και τους διεφθαρμένους. Μόνο η Πουλχερία στο τέλος της ζωής της, κατάλαβε το λάθος της και προσπάθησε να πλησιάσει την εξόριστη βασίλισσα. Πολύ αργότερα οι χρονικογράφοι αποκατέστηκαν την αλήθεια.

Επειδή βασίλευσε πολλά χρόνια μόρεσε στην αυλή και στην κυβέρνηση να διαδώσει την ελληνική παιδεία και να την επιβάλλει. Η επιδρασή της έμεινε για όλα τα υπόλοιπα χρόνια.

Αν όσα έκανε η Αθηναΐδα-Ευδοκία, τα

έκανε ένας άντρας, θα τον είχαν αποκαλέσει τρεις φορές μεγάλο. Αλλά και σήμερα τί γίνεται; Περίφημα διατυπώνει την άποψή της η 90ντάχρονη Βρετανίδα συγγραφέας Νταϊήμ Ρεμπέκα Γουέστ, που θεωρείται ένας λογοτεχνικός θησαυρός για την Αγγλία. «Για τα επιτεύγματα των αντρών, όποια κι αν είναι η οικονομική τους κατάσταση και προσφορά τους, υπάρχει πάντα χώρος στον τύπο. Αλλά για πολλές γυναίκες, που είναι ισάξιές τους δε γίνεται ούτε μνεία του ονόματός τους».

Σούλα Ροδοπούλου
Εκπαιδευτικός-συγγραφέας

ΠΗΓΕΣ

- 1) Γρηγορόβιος σελ. 235
- 2) Θεοφάνης
- 3) Μαλάλας σελ. 359
- 4) Χρονικό Πασχάλιο σελ. 587
- 5) Σωκράτης εκκλησιαστική ιστορία σελ. 500
- 6) Σουΐδας
- 7) Βασιλιεφ: ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας
- 8) Ιωάννα Τσάτσου: «Αθηναΐδα»